

نویافته‌های بقایای معماری اواخر دوران ساسانی و اوایل اسلامی در حوضه رودخانه سیمره (زاگرس مرکزی)

مهناز شریفی^۱ * (نویسنده مسئول)

^۱ استادیار پژوهشکده باستان‌شناسی

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۶/۲۴

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۲/۱۶

چکیده

حکومت ساسانی در دوران میانی و اواخر حکومت از زمان شاپور دوم به تدریج مرکزیت سیاسی خود را از فارس به سرزمین باز و استراتژیک بین‌النهرین انتقال داد. قطعاً هدف از این انتقال مرکز قدرت، تسلط بیشتر بر مرزهای غربی و سرزمین‌های حاصل‌خیز عراق و خوزستان بوده است. دره‌های زاگرس مرکزی به عنوان نزدیک‌ترین مناطق مرتفع به مرکزیت سیاسی در این دوره به شدت مورد توجه واقع شدند که از جمله این دلایل، واقع شدن در مسیر شاهراه ارتباطی بین مرکزیت امپراتوری با مرکزیت سیاسی، حاصل‌خیزی و تنوع زیست‌محیطی را می‌توان برشمرد. وجود استقرارهایی از دوره ساسانی با تراکم نسبتاً بالاتر از حد توان زیست‌محیطی، واقع شدن در دره‌های طبیعی غیر قابل دسترس، دوری از مسیر راه‌های ارتباطی اصلی و از همه مهم‌تر ایجاد یک باره و همزمان آنها، نشان‌دهنده حضور مردمانی است که به دور از تیررس اعراب به مقاومت پراکنده و ادامه حیات خود ادامه داده‌اند، (به طوری که تمام این محوطه‌ها بر روی خاک بکر و نه در راستای تداوم استقرار از دوره قبل بنا شده‌اند). کاوش‌های جدید باستان‌شناسی منجر به نمایان شدن بخشی از بقایای معماری مربوط به خانه‌های اعیانی - اشرافی و خانه‌های مسکونی شد. در این مقاله برآنیم که علاوه بر ارزیابی کارکرد و قدمت محوطه‌های نویافته به پرسش‌هایی از جمله چگونگی ارتباط بین بناهای اربابی هم‌دوره در منطقه سیمره بپردازیم. نتایج به‌دست آمده نشانگر تداوم استقرار از دوره ساسانی تا اوایل اسلام در این بناهاست که مدارک سفالین دلیلی محکم بر تأیید این تاریخ‌گذاری است. لذا این نوشتار تلاش می‌کند به این پرسش پاسخ دهد که کارکرد بقایای معماری به‌دست آمده چیست و متعلق به کدام فاز زمانی است؟ پژوهش حاضر بر مبنای کاوش‌های باستان‌شناسی طی سال‌های اخیر صورت گرفته و با رویکرد توصیفی - تحلیلی، سعی در تبیین آثار معماری دارد.

واژگان کلیدی: بناهای اربابی، دره سیمره، زاگرس مرکزی، معماری ساسانی - اسلامی.

New discoveries Architecture from the Late Sassanid and Early Islamic period in the Seimare River Basin(Central Zagros)

Mahnaz Sharifi *(Corresponding Author)

Assistant Prof, Iranian Center for Archaeology Research

* mhsharifi588@yahoo.com

Abstract:

The Sassanid dynasty gradually changed its political focus from Fars to the open and strategic land of Mesopotamia during the Middle and Late reign of Shapur II. Definitely, the purpose of this power transfer was to dominate the western borders and the fertile lands of Iraq and Khuzestan. The Central Zagros valleys were highly considered as the closest highlands to the political center during this period for the reasons including being located in the highway linking the imperial center with the political center, and its fertility and environmental diversity. The presence of the settlements from the Sassanid period with relatively higher densities than the environmental capability, being located in inaccessible natural valleys, being away from the main communication routes, and most importantly establishing them simultaneously. (so that all of these areas were on pristine soil and not built for the continuation of previous settlements) .the archaeological evidence that demonstrate these centers as the remnants of Sasanian armies that had been active in the dispersed resistance and continued artistic and architectural life beyond the reach of Muslims. New archaeological excavations led to viewing a part of the architectural remains of aristocratic luxurious houses and residential homes. In addition to evaluating the functionality and age of the newly-explored sites, we consider questions such as how to link between the contemporaneous master buildings in the Simare area in this paper. The results indicated the continuation of the settlements from the Sassanid period until the early Islam; the pottery evidence strongly support this dating as well. Thus, this paper attempts to answer the question that “what is the function of the obtained architectural remains and to what period do they belong?” The present research has been based on the archaeological excavations in recent years, trying to explain architectural works with a descriptive-analytical approach.

Keywords: luxurious houses, seimare valley, central zagros, Sassanid Islamic Architecture .